

LUND UNIVERSITY

Vart tar invandrarna vägen? Vidareflyttning under 00-talet bland nyanlända flykting-, arbets- och äktenskapsinvandrare

Amcoff, Jan; Niedomysl, Thomas

2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Amcoff, J., & Niedomysl, T. (2011). *Vart tar invandrarna vägen? Vidareflyttning under 00-talet bland nyanlända flykting-, arbets- och äktenskapsinvandrare*. (Befolkningsprognos för Stockholms län och delområden; Vol. 2011:4). Regionplanekontoret, Stockholms läns landsting.

Total number of authors:

2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Vart tar invandrarna vägen?

Vidareflyttning under 00-talet bland nyanlända flykting-, arbets- och äktenskapsinvandrare

Befolkningsprognos 2011-2020

Vart tar invandrarna vägen?

Vidareflyttning under 00-talet, till, från och inom Stockholms län
bland nyanlända flykting-, arbets- och äktenskapsinvandrare

2011:4

Vidareflyttning till, från och inom Stockholmsregionen bland nyanlända...

Arbetet med projektet "Befolkningsprognos för Stockholms län och delområden" utförs som ett samarbete mellan Landstingsstyrelsens förvaltning, Tillväxt, miljö och regionplanering och SCB samt adjungerade forskare och konsulter.

Förfrågningar: Jan Amcoff, Kulturgeografiska Institutionen, Uppsala Universitet, 018-471 73 85
John Östh, Kulturgeografiska Institutionen, Uppsala Universitet, 018-471 73 88
Thomas Niedomysl, Institutet för Framtidsstudier, 08-402 12 08
Ulla Moberg, TMR, Regionplanekontoret, 070-737 4485

Projektledare Ulla Moberg
Landstingsstyrelsens förvaltning, Tillväxt, miljö och regionplanering
Box 22550, 104 22 Stockholm
Besök: Västgötagatan 2
Tfn 08-737 25 00, Fax 08-737 25 66
info@tmr.sll.se
www.tmr.sll.se

Grafisk form: Jan-Aage Haaland, Ateljén SCB

LS 1102-0180
ISSN XXXX-XXXX

Förord

Olika grupper av invandrare har olika skäl för att flytta till Sverige vilket påverkar deras vilja och möjligheter att bosätta och etablera sig här under kortare eller längre tidsperioder. Beroende på utvecklingen av bestämmelser och lagstiftning i olika länder och i EU så har förutsättningarna för rörlighet, uppehållstillstånd och arbetstillstånd förändrats avsevärt under senare år. Den begränsade internationella statistik som finns om migration mellan länderna räcker dock inte som underlag för uttömmande analyser och dessa avgränsas därför oftast till studier baserade på, och inom, respektive lands statistiksystem. Det underlag som finns om skäl för invandring i Sverige speglar följaktligen inte komplexiteten som döljer sig bakom varje individs beslut att lämna sitt land för att bosätta sig i till exempel Stockholms län.

I följande rapport görs en grov indelning i tre olika typer av invandrare - flyktingar, arbetskraftsinvandrare och äktenskapsinvandrare - baserad på enkla, hanterbara kriterier och antaganden, för att därmed undvika den statistik om skäl för invandring som registreras som grund för uppehållstillstånd, vilken ändå inte skulle ge ett tillförlitligt underlag för slutsatser.

Analyserna bygger på longitudinella data som möjliggör att följa en individ över tiden. Eftersom det är invandrare som avses är tidsperioden en betydelsefull omständighet. I denna studie ingår nyanlända invandrare som anlände till Sverige åren 2000-2003. Dessa har följts under fem år, 2005-2008, och således ingår inte den stora ökningen i invandring till länet och landet från och med slutet av 2005. Studien kommer därför att följas upp vid senare tillfällen för att göra jämförelser över tiden med nya invandrarkohorter.

Resultaten av dessa grundläggande analyser visar inte oväntat att flyktingarna hade högre benägenhet att stanna samt att vidareflytta till Stockholmsregionen, att många arbetskraftsinvandrare utvandrat från landet och länet under den studerade tidsperioden samt att den lilla gruppen äktenskapsinvandrare ökat och också är något mer benägna att vidareflytta från länet till övriga riket. Studien redovisar också i vilken utsträckning kommunerna är mottagare av de tre invandrargrupperna samt att omfördelningen mellan kommunerna under perioden bidragit till en ökad koncentration av respektive grupp till vissa kommuner.

Innehåll

Förord	3
1. Inledning	7
1.1. Bakgrund	7
1.2. Studiens syfte	8
1.3. Data, operationaliseringar och metod	10
1.4. Disposition	10
2. Tidigare forskning	11
2.1. Äktenskapsinvandrare	11
2.2. Arbetskrafts- och studieinvandrare	12
2.3. Flyktinginvandrare	13
3. Invandrades flyttningar till och från Stockholms län under de fem första åren	14
4. Den invandrade befolkningens omfördelning inom Stockholms län under de fem första åren	19
5. Vad utmärker nyinvandrade flyttare?	25
5.1. Vilka egenskaper har de invandrade flyttarna?	25
5.2. Skiljer sig invandrare (2000-2003) som vidareflyttar till eller från Stockholms län från dem som inte gör det?	27
5.3. Skiljer sig invandrare (2000-2003) som återutvandrare eller flyttar inom Stockholms län från dem som inte gör det?	28
5.4. Invandrades (2000-2003) vidareflyttning från Stockholms stads perspektiv	30
5.5. Sammanfattningsvis	31
6. Slutsatser	32
Litteratur	33

Sammanfattning

Nettoinvandringen är betydelsefull och heterogen

Nettoinvandringen lämnar ett betydelsefullt bidrag till befolkningstillväxten i Stockholms län och bidrar också till en fortgående förnyring av befolkningen. Samtidigt är vidareflyttningen bland nyanlända invandrare stor och flytt- och bosättningsmönstren skiljer sig mellan olika grupper av invandrabefolkningen.

Stockholmsinvandrarna är många, men har inte avvikande härkomststruktur

En oproportionerligt stor andel av Sveriges invandrare har Stockholmsregionen som destination, men fördelningen på härkomsttyper liknar i stort sett rikets. Den äktenskapsrelaterade invandringen utgör ungefär 5 procent av Stockholmsregionens invandring (att jämföra med 3 procent i övriga landet). Ungefär hälften kommer från OECD/EU25-länder och återstoden (knappt hälften) från övriga länder.

Många invandrare från OECD-/EU25-länder lämnar Sverige inom 5 år, men de flesta stannar

Drygt 60 procent av Stockholmsregionens invandrare från OECD/EU25 finns kvar i länet efter fem år. En tredjedel av dem har lämnat Sverige. Det är en något större andel än i resten av landet. Stockholmsregionens inrikes flyttutbyte inom gruppen är positivt, men litet.

De som gifter sig i samband med invandringen blir i hög grad kvar i Sverige, men lämnar ibland Stockholms län

Tre äktenskapsinvandrare av fyra bor kvar i Stockholms län 5 år efter invandringsåret. Drygt var tionde har lämnat Sverige och knappt var tionde har flyttat till något annat av landets län. Å andra sidan har nästan lika många flyttat i motsatt riktning. I absoluta tal är dock länets flyttutbyte med övriga län negativt i denna grupp.

Invandrare från icke OECD-/EU25-länder koncentreras till Stockholms län

Av Stockholmsregionens invandrare från övriga länder finns 85 procent kvar i länet fem år efter invandringsåret. Tio procent har lämnat landet och fem procent har flyttat till annat län. Samtidigt har fem procent av invandrare som anlänt till andra län sökt sig vidare till Stockholm fem år efter invandringsåret. Det innebär att Stockholmsregionens flyttutbyte med resten av landet är positivt i denna grupp.

Invandrare med olika härkomst hamnar i olika kommuner i länet

Den äktenskapsrelaterade invandringen är mest överrepresenterad i Södertälje och Botkyrka kommuner. Invandrare med härkomst i OECD-/EU25-länder är mest överrepresenterade i Danderyd, Solna och Lidingö kommuner och invandrare från övriga länder i ett stråk från länets centrala delar i riktning mot Södertälje i sydväst. Alla grupper är underrepresenterade i yttre kommuner som Norrtälje, Österåker, Värmdö, Nynäshamn, Nykvarn och Ekerö.

Omflyttningen inom länet för invandrarna ut från länets centrala delar till förortskommunerna

Under invandrarnas första fem år i länet innebär omflyttningsrörelserna netto en omflyttning av människor från kommuner i länets centrala delar till yttre kommuner (utom Norrtälje och Nynäshamn).

Invandring som är äktenskapsrelaterad ökar sannolikheten för vidareflyttning

Äktenskapsrelaterad invandring är ett attribut som i sig ökar sannolikheten att vidareflytta inom landet, både till, från och inom Stockholms län, under de fem år som följer på invandringsåret.

Härkomst i andra länder ökar sannolikheten att hamna i Stockholm

Att ha härkomst i övriga länder är ett attribut som – jämfört med härkomst i OECD-/EU25-länder – ökar sannolikheten att man blir kvar i (om man hamnar där från första början) eller vidareflyttar till Stockholms län (om man hamnar i något annat län från första början) trots att effekten av andra attribut beaktas. Också sannolikheten för att bli kvar i/vidareflytta inom länet till Stockholms kommun ökar.

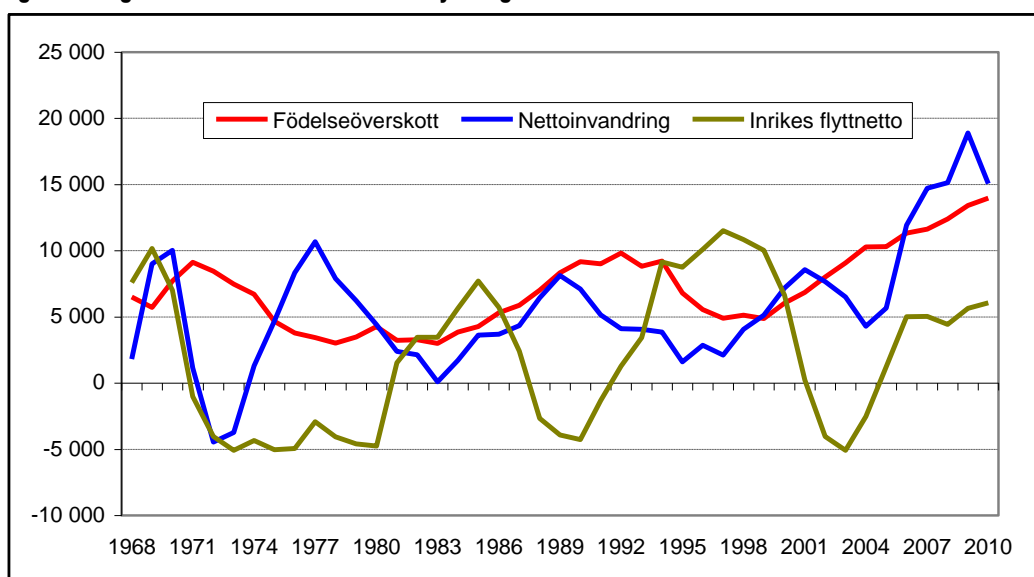
1. Inledning

1.1. Bakgrund

Stockholmsregionens befolkning växer, både av egen kraft – genom födelseöverskott – och genom nettoinflyttning, framför allt av unga vuxna. Härigenom fylls regionens befolkning ständigt på av nya människor som dessutom bidrar till en fortgående förnyrningsprocess. Därmed avviker Stockholmsregionen något från den allmänna utvecklingen i Sverige och liknande länder, som innebär att befolkningen snabbt rör sig mot ett tillstånd av avancerat åldrande. På så sätt kan invandringen förstås ses som ett resurstillskott och Stockholmsregionens befolkningsutveckling betraktas säkerligen med avund från många andra regioners horisont. Samtidigt ställer den snabba befolkningstillväxten också regionen inför speciella utmaningar. Befintliga lösningar på samhällsproblem slår i sina kapacitetstak, exempelvis vill inte bostäderna riktigt räcka till och kommunikationssystemen förslår inte riktigt längre. Eftersom en stor andel av de nyttillkomna invånarna dessutom är invandrare utan kunskaper i det svenska språket och om det svenska samhället, medför utvecklingen också särskilda utmaningar härvidlag. Termer såsom "utanförskap", "segregationsproblem" och "stigmatiserade bostadsområden" förknippas ofta med storstäder.

Figur 1 visar hur de olika nettokomponenterna som ligger bakom befolkningstillväxten utvecklades under perioden 1968-2010. Nettoinvandringen har ökat under det senast gångna decenniet och svarar år 2010 för merparten av inflyttningsöverskottet och för nästan hälften av den sammanlagda befolkningsökningen i Stockholmsregionen.

Figur 1. Årligt födelseöverskott och nettoflyttning i Stockholms län 1968-2010

Födelseöverskottet fluktuerar i takt med periodens babyboomer. Den långsiktiga ökningen reflekterar befolkningstillväxten, inte ökad fertilitet. Den summerade fruktsamheten (beräknat genomsnittligt antal födda barn per kvinna) är i själva verket *lägre* idag (2010), än den var under 1990-talets början. Också flyttutbytet fluktuerar, men invandringsnettot har ökat mycket under de senaste åren och bidrar till att det totala flyttnettot i Stockholmsregionen har nått nivåer som inte har skådats sedan 1960-talet. Bilden kan förstås nyanseras ytterligare. Som framgår i Regionplanekontorets rapport 2010:14, *In- och utvandring samt utrikes födda i Stockholms län 2009*, är det i själva verket invandringen från vissa delar av världen som svarar för ovan nämnda ökning. Vidare följs en del av invandringen med några års förskjutning av en återutvandring. Dessutom flyttar den invandrade befolkningen också vidare inom landet och inom Stockholmsregionen.

Det brukar ofta påpekas att den invandrade befolkningen är mycket heterogen. Den rymmer såväl finlandssvenskar som människor från andra sidan jordklotet, såväl arbetskraftsinvandrare som politiska flyktingar, såväl analfabeter som professorer, osv. Att dessa skillnader skulle kunna innebära att olika delar av den invandrade befolkningen uppvisar olikartade vidareflyttningmönster efter sin ankomst till Sverige kan knappast avvisas som en hopplöst långsökt hypotes. Skulle den visa sig stämma har det också implikationer för de regionala befolkningsprognoser som tas fram vid bland annat Regionplanekontoret. Med större kännedom om skillnader mellan grupperna skulle separata antaganden om framtida migration kunna göras för var och en av grupperna i kommande prognosarbete.

1.2. Studiens syfte

Föreliggande rapport syftar till att närmare följa omflyttningen inom olika delar av den invandrade befolkningen efter att den väl har kommit till Sverige (inklusive Stockholmsregionen). Följaktligen krävs en indelning av den invandrade befolkningen i grupper som kan antas uppvisa olikartade preferenser och förutsättningar för att flytta och välja bosättningsort. Närmast till hands ligger att bygga på de data som finns om invandrarnas "grund för bosättning". Det har använts i liknande sammanhang tidigare (t ex SCB 2008). En nackdel med detta material är emellertid att det inte täcker all invandring (beroende på att vissa nationaliteter kan invandra utan att Migrationsverket kopplas in). Än värre är att det har rests frågetecken kring dess kvalitet. Den bristande kvalitén grundar sig, enligt SCB, "i tveksamhet kring hur variablerna är härledda samt oklarheter kring den lämnade registerinformationen" som vidare konstaterar att "[k]valitetsbristerna medförde att SCB i februari drog tillbaka den publicerade och levererade statistiken" (SCB 2011).

Förutom sådana statistisk-tekniska brister i data om "grund för bosättning" finns också mer grundläggande problem med denna typ av information i förhållande till studiens syfte. Det är nämligen inte oproblemiskt att klassificera invandrare på detta sätt. Dels svarar inte nödvändigtvis Migrationsverkets klassificering mot invandrarnas faktiska bevekelsegrunder. Skäl att bevilja uppehållstillstånd kan rimligen vara andra än skäl att söka sig till Sverige. Vidare har en person som önskar erhålla uppehållstillstånd i Sverige incitament att anföra skäl som han/hon tror ökar sannolikheten att beviljas ett sådant, oavsett sina faktiska

motiv. Dels vet vi från metodorienterad internationell migrationsforskning att det sällan går att peka ut ett enda skäl till att en människa flyttar. Snarare drivs migrationshandlingar av en kombination av skäl (man kan tänka sig en politisk flyktning som samtidigt har en anhängig i Sverige som är egenföretagare och kan erbjuda ett arbete) men i ömsesidigt uteslutande kategoriseringar (som Migrationsverkets klassificering av "grund för bosättning") kan man bara hamna i en enda kategori.

Därför kommer vi här istället att skilja på tre grupper av invandrare beroende på härkomst och eventuellt omedelbart familjebildande i Sverige. Strävan är lika fullt att ringa in grupper som kan antas ha olika preferenser, restriktioner och möjligheter att flytta och välja bosättningsort. Den som kommer för att gifta sig med någon som redan är bosatt i Sverige kan till exempel antas dra nytta av sin partners kännedom om landet och påverkas av dennes värderingar, medan den som anländer efter att hals över huvud ha flytt från sitt hemland sannolikt inte är lika förtrogen med vilka levnadsmöjligheter som står till buds i Sveriges olika delar. Den som flyttar hit som ett steg i karriären befinner sig rimligtvis i ett läge mellan dessa extremer. Dessa antaganden kan förstås ifrågasättas, men som vi snart ska se skiljer sig åtminstone gruppernas faktiska flytt- och bosättningsmönster åt i flera avseenden. De tre grupperna är alltså:

- Invandrare som ingår äktenskap eller motsvarande i samband med flyttningen till Sverige.
- Invandrare från EU25 eller OECD-länder. Denna grupp antas huvudsakligen komma till Sverige för arbete eller studier.
- Invandrare från andra länder. Denna grupp antas fånga upp flyktingar och personer som har erhållit asyl av andra skäl.

Av Tabell 1 framgår vanligaste härkomstländer samt andel invandrare från just dessa länder bland inflyttare till Stockholmsregionen fördelade på de tre grupperna. Definitionsmässigt återfinns olika härkomstländer i grupperna OECD-/EU25-länder respektive Övriga länder som består av ungefär 7-8 000 personer vardera per år, under 4-årsperioden. I den grupp som består av äktenskapsrelaterad invandring återfinns färre än 1 000 personer per år. Bortsett från Irak dominerar OECD-/EU25-länder.

Tabell 1. Vanligaste härkomstländer för invandrare (2000-2003) till Stockholms län fördelat på tre invandrargrupper

Äktenskapsrelaterad inv.		OECD-/EU25-länder		Övriga länder	
1) Irak	18,7%	1) Finland	14,5%	1) Irak	19,1%
2) Storbritannien	6,2%	2) USA	11,1%	2) Kina	6,3%
3) Finland	5,6%	3) Storbritannien	10,4%	3) Ryssland	4,9%
4) USA	4,9%	4) Norge	9,2%	4) Iran	4,8%
5) Norge	4,1%	5) Tyskland	6,5%	5) Thailand	4,5%

Självfallet svarar inte de tre kategorierna exakt mot de grupper de är tänkta att ringa in. Det finns exempel på flyktingar från OECD-/EU25-länder (t ex i Östra Europa) som har beviljats asyl, liksom arbetskraftsinvandring från länder som inte tillhör denna grupp (t ex Thailand). Säkerligen finns också en och annan som

landade i giftermålstankar *efter* en redan genomförd flytt till Sverige som strängt taget hade helt andra bevekelsegrunder. Trots detta förväntar vi oss att utifrån indelningen kunna fånga eventuella skillnader i stora drag.

1.3. Data, operationaliseringar och metod

Det datamaterial som ligger till huvudsaklig grund för studien avser invandrare som anlänt under åren 2000-2003. Dessa invandrare följs sedan under 5 års tid (d v s till 2005-2008, beroende på invandringsår) i ett longitudinellt datamaterial. Förutom uppgifter om invandringsår, härkomstland och årlig bosättningskommun i Sverige innefattas också en rad demografiska och socioekonomiska bakgrundsvariabler – se vidare Tabell 2 (sid 25).

För att bestämma vilka invandrare som ingår äktenskap eller motsvarande under invandringsåret eller därpå följande år har data om familjeidentitet använts. För att bestämma invandrarernas härkomst har i första hand data om vilket land invandrarna lämnar använts. I fall där sådana data saknas har data om födelseland använts. Fall där härkomstlandet är Sverige har uteslutits ur analyserna.

De studerade invandrargruppernas flyttningar till, från och inom Stockholmsregionen har undersökts deskriptivt och explorativt. Resultaten presenteras i form av kommenterade kartor, tabeller och diagram. Med syfte att blottlägga eventuella systematiska skillnader mellan de tre grupperna avseende flytt- och bosättningsbeteenden har ett antal logistiska regressionsanalyser genomförts. På så vis kan betydelsen av grupptillhörigheten isoleras från en rad andra attribut som vi sedan tidigare vet påverkar flyttbenägenhet och destinationsval.

1.4. Disposition

På detta inledande kapitel följer en kortfattad översikt av tidigare forskning om de tre kategorier av invandrare som är av intresse i denna studie. Därefter följer deskriptiv redovisning av de tre gruppernas vidareflyttning till, från och inom Stockholmsregionen, under de fem år som följer på anländandet till Sverige under första delen av 2000-talet. Sedan riktas uppmärksamheten mot hur omflyttningen inom länet ser ut och en serie kartor illustrerar vilka kommuner som erhåller respektive förlorar vidareflyttande invandrare i de tre grupperna netto. Så följer ett kapitel som med hjälp av regressionsanalyser ådagalägger i vilken utsträckning de socioekonomiska och demografiska attribut som invandrarna bär med sig kan förklara skillnader i vidareflyttbeteenden mellan de tre grupperna samt hur stora skillnader som återstår att bokföra på just dessa grupptillhörigheters konton. Rapporten avslutas till sist med ett avsnitt som sammanfattar dess huvudsakliga budskap.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras en översikt av tidigare forskning om de tre kategorierna av invandrare som är av intresse i denna rapport. Ambitionen är inte att ge en heltäckande bild av forskningsläget, därtill är litteraturen alltför omfattande, utan snarare peka på några aspekter som kan vara av betydelse för att sätta in de olika grupperna i ett vidare sammanhang.

2.1. Äktenskapsinvandrare

Internationell äktenskapsmigration är en sedan länge väl känd företeelse, men tycks vara snabbt ökande (Jones och Shen, 2008). Orsaken brukar oftast tillskrivas den ökande globaliseringen där det blivit allt lättare att träffa en partner över nationsgränser (Niedomyśl et al., 2010). Exempelvis är det idag många som semesterar, arbetar eller studerar utomlands och dessutom har en mängd kontaktvägar öppnats upp via Internet vilket möjliggör kontakt utan att träffas fysiskt, samt möjligen också att många fått mer positiva attityder till giftermål mellan olika grupper (Hendrickx, 1994). En annan, mindre romantisk förklaring, är att allt fler utvecklade länder infört en mer restriktiv invandringspolitik, och då framstår äktenskapsmigration som ett attraktivt sätt att få uppehållstillstånd (Celikaksoy et al., 2006). Ytterligare en viktig förklaring är invandringen i sig, där en ökande andel av befolkningen inte är födda i det land de bor i. Starka band till födelselandet (eller föräldrarnas födelseland), och möjligen "kulturella preferenser", ökar sannolikheten att man skaffar sig en make/maka från det gamla hemlandet.

I Sverige har giftermål mellan svenskar och invandrare ökat betydligt sedan början av 1970-talet till 1990-talet (Cretser, 1999), trots att giftermål mellan svenskar sjunkit något under samma tidsperiod. Senare studier av Niedomyśl et al., (2010) visar att denna trend fortsatt och att äktenskapsinvandringen till Sverige ökar snabbare än annan invandring, men även att äktenskapsmigranternas ursprungsländer förändrats så att det idag kommer allt fler från fjärran länder.

Östh et al., (2010) har undersökt vilka individrelaterade egenskaper som ökar chansen att en svensk gifter sig med någon från ett annat land. Resultaten visar bland annat att demografiska och socioekonomiska egenskaper är mycket viktigare för att förklara sannolikheten att en svensk gifter sig med en utlänning, jämfört med geografiska faktorer. Detta är inte särskilt överraskande, men av intresse för föreliggande rapport är att man även fann att svenskar som bor i de tre största städerna och de som bor i de mest glesbefolkade delarna av landet har störst sannolikhet att gifta sig med någon från ett annat land. Därutöver visar studien att i regioner där det finns ett underskott av ett kön så ökar den internationella äktenskapsinvandringen (Östh et al., 2010).

Dribe och Lundh (2008) har visat att ju längre en utlandsfödd person bott i Sverige desto större sannolikhet att gifta sig med någon född i Sverige. De visade också att invandrare från Västeuropa och USA också hade större sannolikhet att

gifta sig med en svensk jämfört med invandrare från andra delar av världen, alternativt uttryckt, enligt Dribe och Lundh (2008), att arbetskraftsinvandrare är mer benägna att gifta sig med svenskar jämfört med invandrare från länder som är att betrakta som flyktinginvandrare. De fann också ett negativt samband mellan antalet invandrare från samma ursprungsland och benägenheten att gifta sig med svenskar samt att invandrare till storstadsregioner hade en lägre sannolikhet att gifta sig med svenskar jämfört med invandrare till landsbygdsregioner, ett resultat som skiljer sig från Östh et al., (2010) som alltså enbart fokuserade på nyanlända invandrares giftermål med svenskfödda personer.

2.2. Arbetskrafts- och studieinvandrare

Den andra gruppen av invandrare av intresse för denna rapport utgörs av arbetskrafts- och studieinvandrare. Någon omfattande svensk forskning om studiemigranter är inte känd, däremot finns en hel del internationella studier (se t.ex. King och Ruiz-Gelices, 2003; Baláz och Williams, 2004; Hazen och Alberts, 2006). Dessutom har Sverige tills nyligen, och veterligen till skillnad från de flesta andra länder, inte haft några avgifter för internationella studenter, men detta har nyligen ändrats för studenter från utanför EU. Erfarenheter från Danmark tyder på att studentmigrationen till Sverige kommer att minska dramatiskt och det är därför problematiskt att sammanställa relevant forskning. Studentmigration lämnas därför därhän.

Arbetskraftsinvandring däremot har en betydligt längre historia än studentinvandringen och utgör vad som kan kallas den första fasen i svensk invandringshistoria. Invandringen till Sverige ökade kraftigt i samband med, och efter, andra världskriget då efterfrågan på (okvalificerad) arbetskraft var stor. De flesta arbetskraftsinvandrarna (och deras familjer) kom då från de nordiska grannländerna, men arbetskraftsinvandringen från Västeuropa ökade under 1950-talet och från Jugoslavien, Grekland och Turkiet under 1960-talet (Lundh och Ohlsson, 1999). 1970 var invandrarnas arbetslöshet i genomsnitt lägre och invandrarna tjänade mer i jämförelse med svenskar, något som står i stark kontrast mot dagens situation. Detta tros delvis bero på att invandrarna var yngre och arbetade mer än svenskar (se referenser i Dribe och Lundh, 2008). Men mot slutet av 1960-talet förändrades inställningen till den fria arbetskraftsinvandringen främst från fackligt håll och i samband med att arbetsmarknadsläget förändrades minskade arbetskraftsinvandringen kraftigt från utomnordiska länder för att i princip upphöra under 1980- och 1990-talet (Lundh, 2005).

Under 1990-talet förändrades åtminstone förutsättningarna för ökad arbetskraftsmigration. Sverige ingick sedan 1954 i ett samarbete om en gemensam nordisk arbetsmarknad som tillåter fri arbetskraftsmigration mellan de nordiska länderna, men 1994 gick Sverige in i det s.k. EES-avtalet som innebar fri arbetskraftsrörlighet mellan EU-länder och (idag) Norge, Island och Liechtenstein. EES-avtal och EU-medlemskap hade dock ingen större effekt på arbetskraftsinvandringen som varit försvinnande liten under 1990- och 2000-talet, även om det enligt Lundh (2005) troligen stimulerat svenskar att studera och arbeta utomlands. Av större betydelse är sannolikt EU-utvidgningen 2004 då tio nya medlemsländer tillkom där löneläget är betydligt lägre än i Sverige vilket torde öka invandringen till Sverige. Dessutom, och kanske ännu viktigare, är de lagändringar som

gjordes i slutet av 2008 och som innebär att det blir betydligt lättare för företag att rekrytera arbetskraft från andra länder än EU. Under de senaste två åren har också arbetskraftsinvandringen ökat mycket kraftigt (om än från en låg nivå).

2.3. Flyktinginvandrare

Under andra världskrigets första del bedrev Sverige en mycket restriktiv politik gentemot flyktinginvandring. Mot slutet av kriget liberaliserades inställningen. Därmed kan den moderna flyktinginvandringen till Sverige sägas ha påbörjats. Då anlände flyktingar från Danmark, Finland, Norge och baltstaterna. Men med undantag för några få enstaka år var volymerna länge relativt små. På 1950-talet antogs Genèvekonventionen och ratificerades av Sverige. Dessutom liberaliserades reglerna för såväl flyktinginvandringen som sättet att hantera flyktingarnas anhöriga. Det var dock först under 1970-talet som flyktinginvandringen ökade noterbart. Politiken fortsatte att ha en liberal prägel och asylrätten utökades i början av 1980-talet. Med kriget i Jugoslavien i början av 1990-talet antar flyktinginvandringen nya dimensioner varefter politiken stramas åt (Lundh 2005). Flyktinginvandringen som vi idag känner den är med andra ord ett relativt nytt fenomen, men som fått stora demografiska konsekvenser.

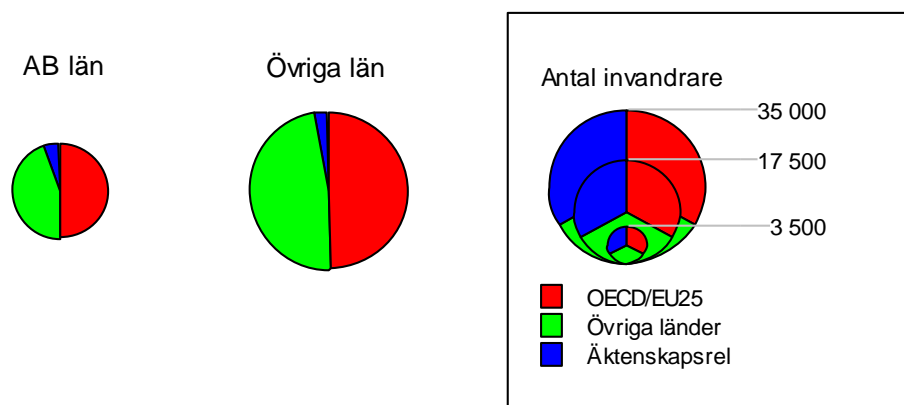
Flyktinginvandrarna hamnade företrädesvis i storstadsregionerna, i synnerhet i ett mindre antal förorter. Under perioden 1985-1994 tillämpades den så kallade "Hela Sverige-strategin" som syftade till att sprida flyktinginvandrarna över landet. Resultaten var emellertid nedslående eftersom många flyktinginvandrare vidareflyttade så snart de fick möjlighet. En översikt över bl.a. flyktinginvandrarnas boendesegregationsmönster i Stockholmsregionen under 1900-talets sista decennier finns i Murdie och Borgegård (1998). Olika invandrarnationaliteters vidareflyttningmönster i Stockholmsregionen kring sekelskiftet 2000 har behandlats i Regionplanekontorets rapport 2008:3, Inflyttningen till Stockholmsregionen 1994-2006 i ett etniskt perspektiv.

Olika flyktingsgruppers inträde och grad av integration på den svenska arbetsmarknaden har studerats av bl.a. Bevelander (2011) och deras utsatthet för fattigdom av Hansen och Wahlberg (2009).

3. Invandrares flyttningar till och från Stockholms län under de fem första åren

Figur 2 visar invandrarnas fördelning på de tre grupperna samt fördelning mellan Stockholms län och resten av Sverige.

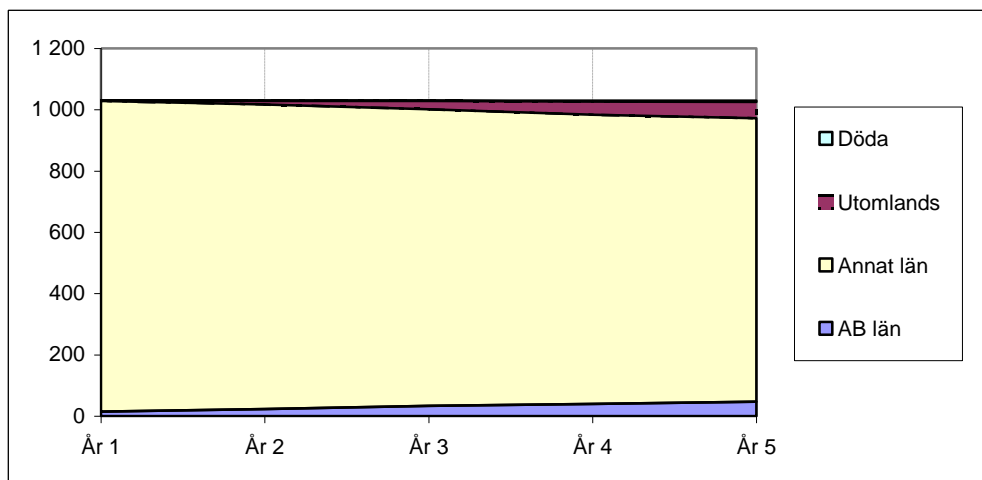
Figur 2. Invandrare 2000-2003 fördelade på invandringslän och invandrargrupp

Stockholms län tar emot ungefär 30 procent av Sveriges totala invandring i början av 2000-talet. (Siffran har inte förändrats nämnvärt sedan dess.) Mot bakgrund av att endast 20 procent av befolkningen bor i Stockholms län måste andelen betraktas som hög. Avseende invandrarnas fördelning på de tre grupper vi laborerar med här är skillnaderna mellan Stockholms län och riket små. Knappt hälften av invandrarna kommer från OECD- eller EU25-länder och en något mindre andel från övriga världen. Återstoden, äktenskapsinvandrarna, utgör en något större andel i Stockholms län (5,1%) än i resten av landet (2,9%). Det kan noteras att med vår operationalisering framstår denna grupp som avsevärt mindre än närmast motsvarande grupp i den konventionella – men i kvalitetsavseende ifrågasatta – indelningen efter "grund för bosättning".

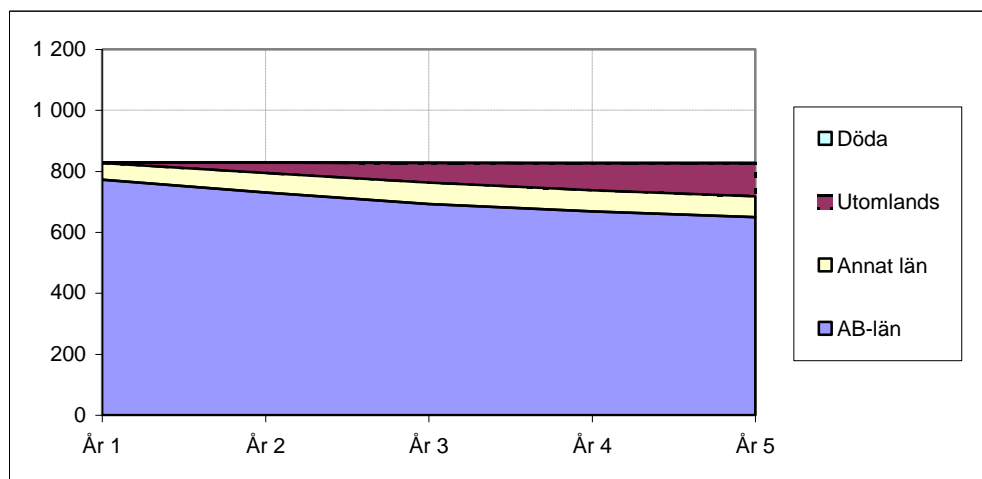
Härnäst ska vi se på invandrarnas omflyttningmönster under åren efter invandringsåret. Figur 3 illustrerar hur många av de äktenskapsrelaterade invandrarna som vidareflyttar till Stockholms län trots att de initialt bosatte sig någon annanstans i Sverige. (Därtill visar Figur 3 också vart de annars har tagit vägen.)

Figur 3. Årlig äktenskapsrelaterad invandring till andra län än Stockholms län 2000-2003, omflyttning under följande fem år

Bara några procent av de äktenskapsinvandrare som hittar sin partner i något annat län än Stockholm har lämnat landet fem år efter invandringen. Lejonparten (95%) bor kvar i Sverige. Ungefär 5 procent av dem har vidareflyttat till Stockholms län. Antalet som har dött (18 personer) är helt försumbart. Figur 4 ger motsvarande bild för äktenskapsinvandrare som i förstone bosatte sig i Stockholms län.

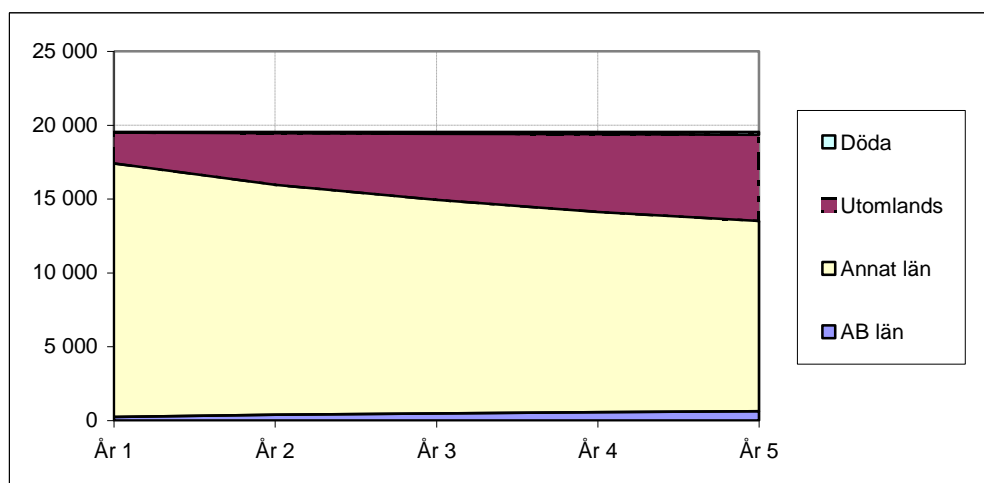
Figur 4. Årlig äktenskapsrelaterad invandring till Stockholms län 2000-2003, omflyttning under följande fem år

Den äktenskapsrelaterade invandringen är alltså något mer betydande i Stockholms län än i andra län. Också här bor merparten (87%) av äktenskapsinvandrare kvar i Sverige efter fem år, även om andelen som utvandrat alltså är större än i riket. Knappt tio procent bor i något annat län i Sverige. Uttryckt i absoluta antal innebär detta att Stockholms län ett negativt flyttutbyte med övriga Sverige om man bara ser till äktenskapsinvandrare.

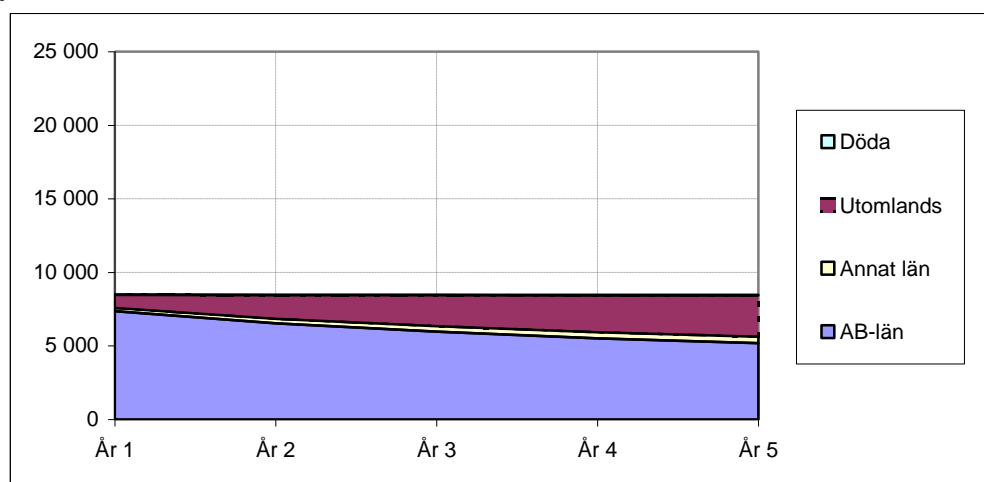
Figur 5 visar hur andra (än Stockholms) läns invandrare från OECD-/EU25-länder omfördelas geografiskt under åren efter invandringen.

Figur 5. Årlig invandring till andra län än Stockholms län från OECD-/EU25-länder 2000-2003, omflyttning under följande fem år

Som framgår av Figur 5 finns flertalet av invandrarna från OECD-/EU25-länderna som hamnar utanför Stockholms län kvar i Sverige 5 år efter invandringsåret. Andelen som har lämnat Sverige är ändå ganska hög, 31 procent. Drygt 600 personer om året, motsvarande 3 procentenheter av de 69 som bor kvar, har sökt sig vidare till Stockholms län. 30 procent har alltså lämnat landet och resterande en procent har dött.

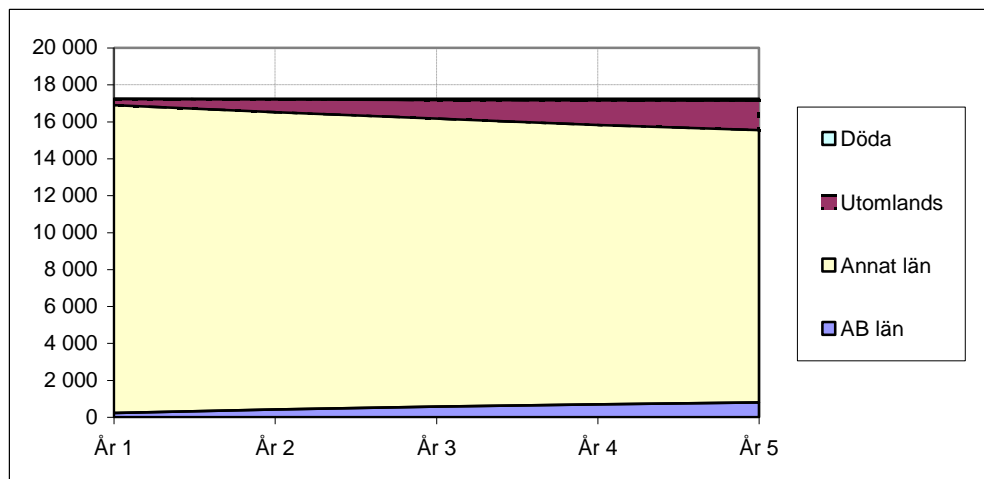
Figur 6. Årlig invandring till Stockholms län från OECD-/EU25-länder 2000-2003, omflyttning under följande fem år

Också av de invandrare från OECD-/EU25-länder som kommer direkt till Stockholms län finns de flesta (66%) kvar i Sverige. Fem procentenheter (av de 66) har flyttat vidare till något annat län. Det innebär att Stockholms län har ett positivt flyttutbyte med övriga landet i denna grupp (+150 personer per år). Var tredje invandrare från OECD-/EU25-länderna som flyttade direkt till Stockholms län har utvandrat. Denna andel är alltså något större än i övriga delar av landet och reflekterar möjligen en mer internationell och rörlig arbetsmarknad i Stockholms län.

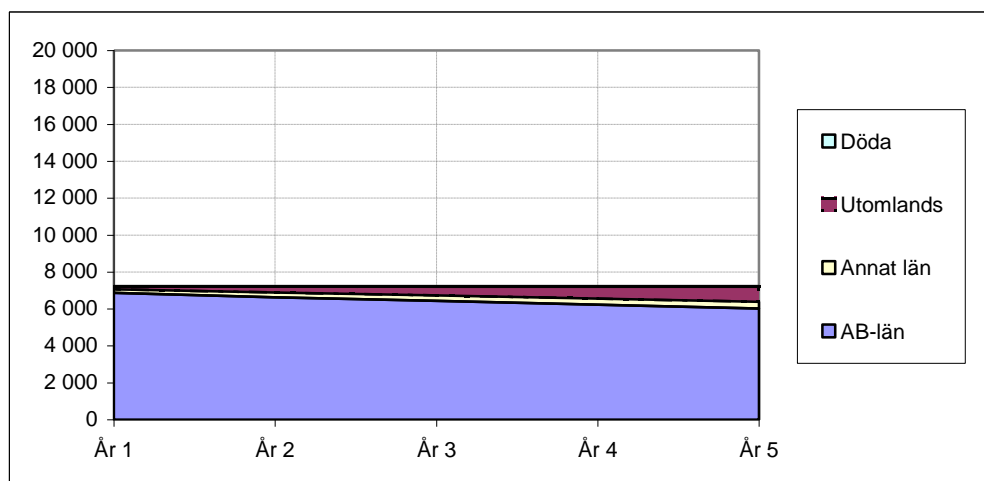
Så ska vi undersöka vart invandrare från övriga länder tar vägen efter ankomsten till Sverige. Figur 7 visar bland annat gruppens inrikes vidareflyttning till Stockholms län.

Figur 7. Årlig invandring till andra län än Stockholms län från övriga länder 2000-2003, omflyttning under följande fem år

Drygt 90 procent av invandrarna till andra län än Stockholms län från icke OECD-/EU25-länder finns kvar i Sverige fem år efter invandringsåret. Ungefär 5 procentenheter (av de 90) har sökt sig vidare till Stockholms län. I absoluta tal motsvarar detta 800 personer per år. Knappt tio procent har utvandrat och en procent har dött. Figur 8 visar i vilken utsträckning invandrare från övriga länder som ankom till Stockholms län blir kvar respektive vidareflyttar.

Figur 8. Årlig invandring till Stockholms län från övriga länder 2000-2003, omflyttning under följande fem år

Bland de invandrare från icke OECD-/EU25-länder som hamnar i Stockholms län finns knappt 90 procent kvar i Sverige 5 år efter invandringsåret. Av dessa har ungefär 350 personer (motsvarande 5 procentenheter) flyttat till något annat län. Stockholms län har med andra ord ett stort inflyttningsöverskott gentemot

övriga landet i denna grupp. Drygt tio procent har flyttat utomlands och ungefär 1 procent har dött.

Sammanfattningsvis kan vi alltså konstatera att Stockholms län tar emot en oproportionerligt stor andel av Sveriges invandrare; att ungefär 90 procent av de äktenskapsrelaterade invandrarna och invandrarna från icke OECD-/EU25-länder bor kvar i länet fem år efter invandringsåret. Bland invandrarna från OECD-/EU25-länder finns drygt 60% kvar i länet 5 år efter inflyttningsåret. Också bland de invandrare som först hamnar i något annat län finns en nettoinflyttning till Stockholms län under efterföljande år. Till den bidrar invandrarna från icke OECD-/EU25-länder mest, medan de äktenskapsrelaterade invandrarna motverkar detta flöde. Invandrare från OECD-/EU25-länder intar en mellanposition.

Liksom invandringen är ojämnt fördelad mellan landets olika län är skillnaderna stora mellan de olika kommunerna i Stockholms län. I nästföljande kapitel riktas uppmärksamheten mot just dessa skillnader.

4. Den invandrade befolkningens omfördelning inom Stockholms län under de fem första åren

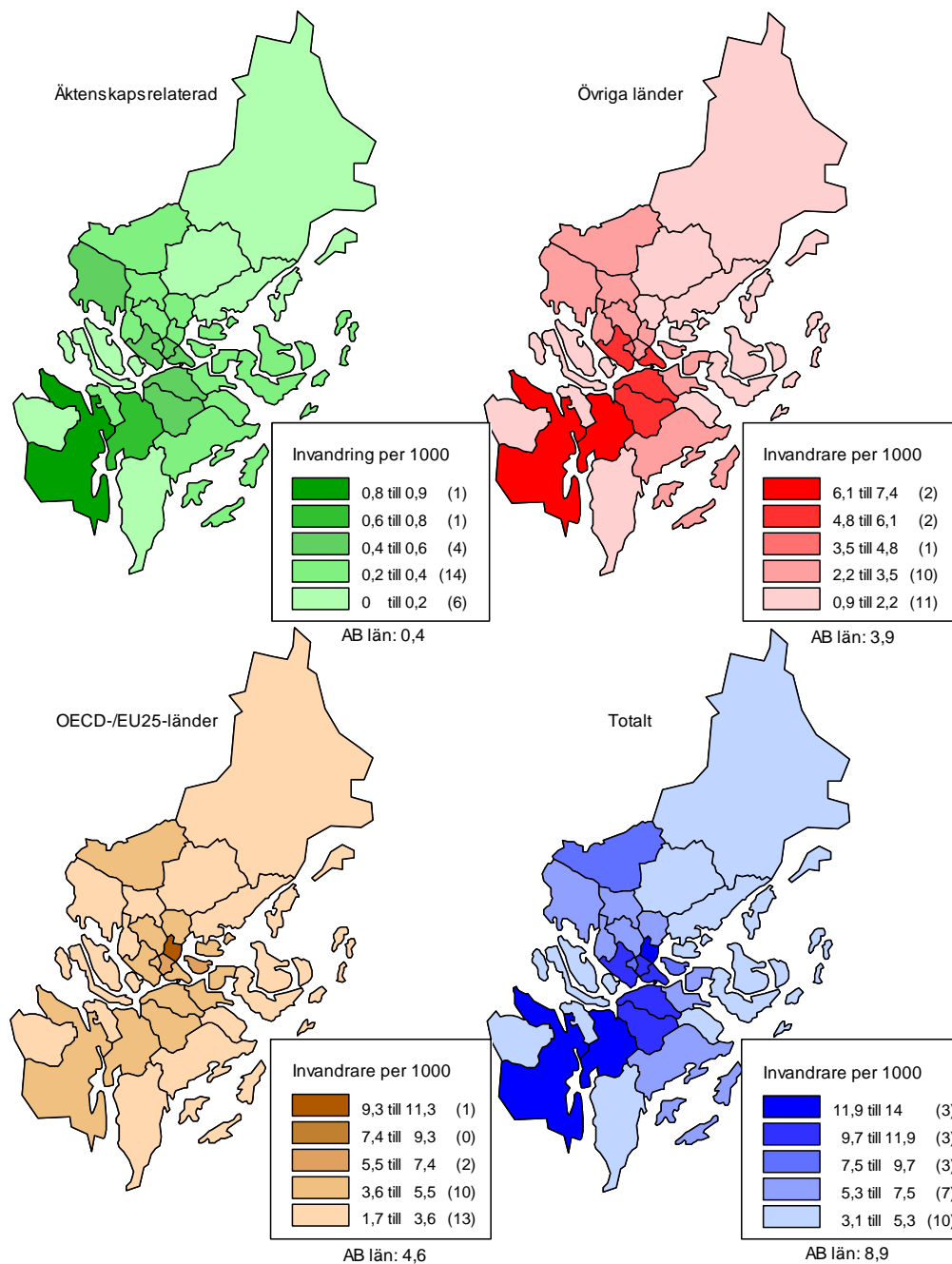
Den 9 april 2008 konstaterade kommunalrådet Anders Lago i USAs kongress att hans kommun, Södertälje, tog emot fler irakiska flyktingar än hela USA. Det är inte bara i jämförelse med USA som Södertälje tar emot många irakiska flyktingar. Södertälje tar emot många invandrare också i jämförelse med andra Stockholmskommuner.

I detta kapitel illustreras, med fyra kartserier, hur invandringens omfattning varierar mellan kommunerna i Stockholms län, såväl totalt som i var och en av de tre subgrupper invandrare som har stipulerats. Först uppmärksammas invandringens omfattning i relativa termer, d v s per förutvarande invånare. Därefter intresserar vi oss för dess absoluta omfattning vid invandringsåret och fem år senare. Den fjärde kartserien fokuserar explicit på den rumsliga omfördelning som äger rum under den på invandringsåret omedelbart följande femårsperioden.

Kartserien i Figur 9 illustrerar alltså hur invandringen per capita varierar mellan kommunerna i Stockholms län, såväl totalt som i var och en av de tre subgrupper invandrare som har identifierats. Den blå kartan i det nedre högra hörnet illustrerar hur invandringen i sin helhet fördelas mellan kommunerna i Stockholms län. De mesta invandrarkommunerna tar emot nästan fem gånger så många invandrare per capita som de minst berörda. Endast sex kommuner av 26 hamnar över länets genomsnitt på 8,9 invandrare per 1000 förutvarande invånare i början av 2000-talet. De ligger i stort sett samlade i ett stråk från de centrala delarna av länet mot sydväst.

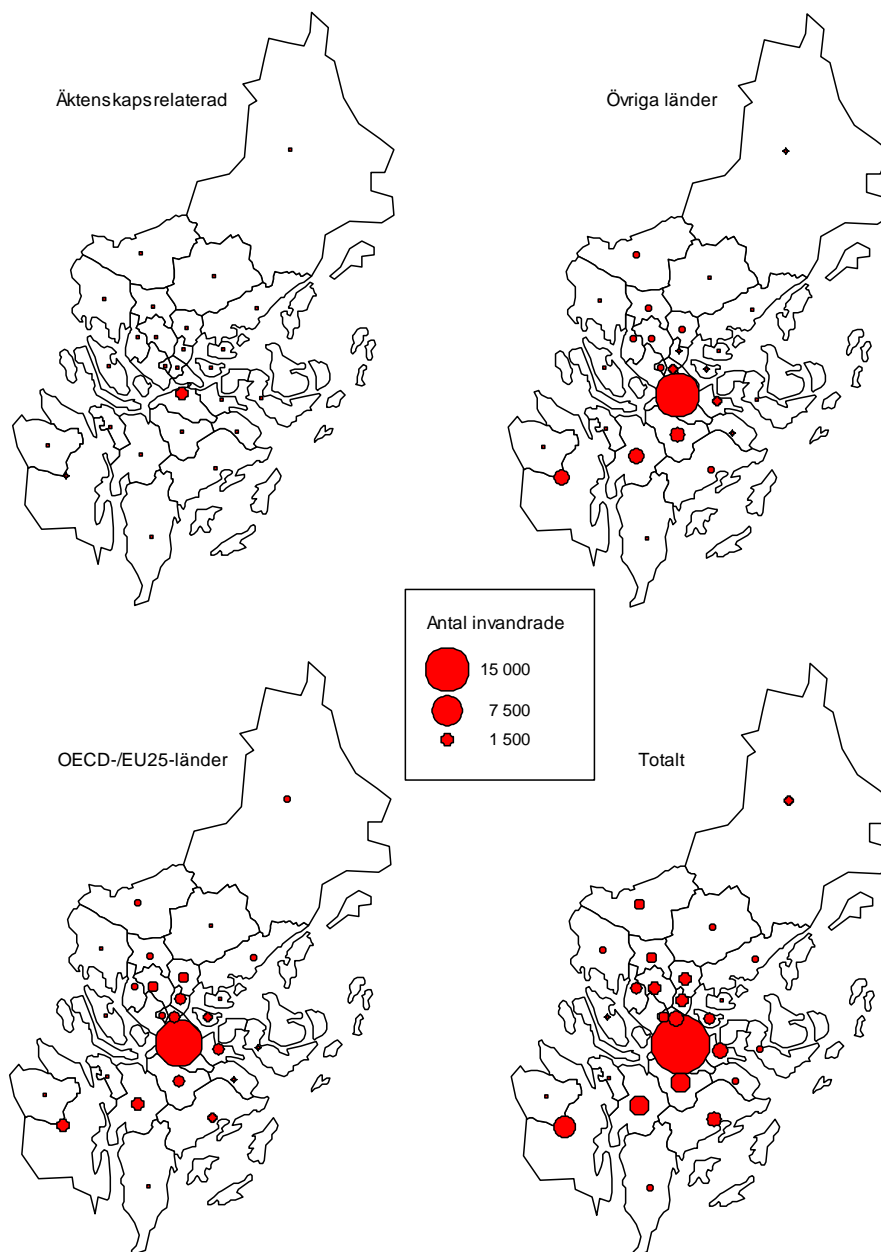
Bilden skiljer sig emellertid en del beroende på vilken av de tre invandrargrupperna som fokuseras på. Den nedre vänstra kartan visar invandringen från OECD-/EU25-länder per förutvarande invånare. Där är skillnaderna mellan extremkommunerna förhållandevis små. Danderyd intar dock en topposition följd av Solna och Lidingö. I den röda kartan i figurens övre högra hörn, som visar invandringen från andra länder än OECD-/EU25-länderna, slår åter stråket från Stockholms stad till Södertälje igenom. Södertälje, som ligger i topp, tar emot nästan tio gånger fler invandrare per 1000 invånare än Vaxholm i botten. Den äktenskapsrelaterade invandringen följer i stora drag invandringen från icke OECD-/EU25-länder.

Figur 9. Årlig invandring (2000-2003) per 1000 förutvarande invånare i Stockholms läns kommuner, totalt och för tre subgrupper.

I Figur 9 sätts invandringen i relation till respektive kommuns förutvarande befolkning. Med Figur 10 lämnas kommunernas förutvarande befolkningsstorlek obeaktad och invandringen betraktas snarare ur ett invandarperspektiv. Figuren visar var invandrarna, totalt och fördelade på de tre typerna, bor den första gången de syns i registren, d v s nyårsafton inflyttningsåret.

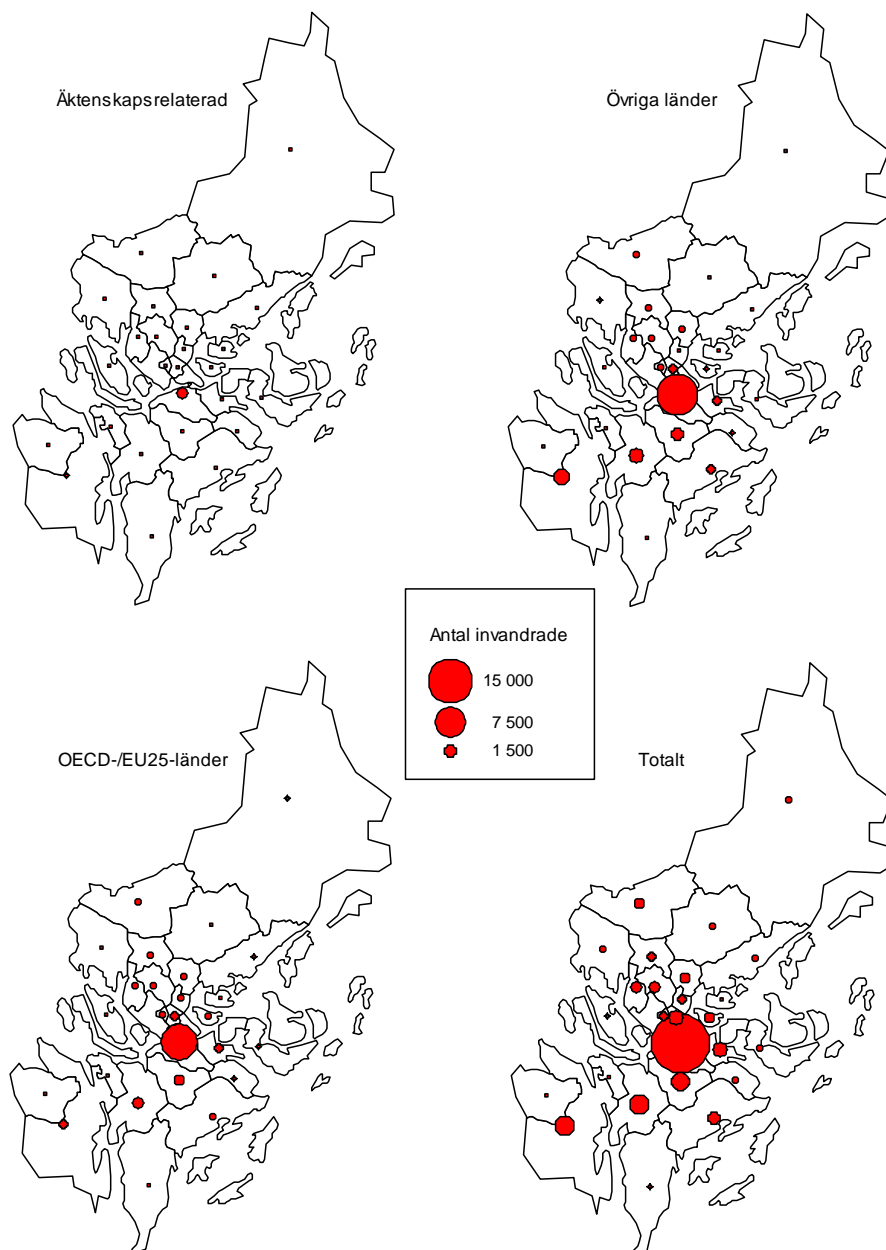
Figur 10. Invandrarnas (2000-2003) fördelning på kommuner invandringsåret

Som framgår dominerar Stockholms stad i samtliga fall. Stockholms stad tar emot ungefär hälften av länets invandrare. En jämförelse av kartorna visar också skillnader mellan invandrargrupperna i fråga om geografisk koncentrationsgrad. Bortsett från Stockholms stads dominans finns betydande grupper invandrare från OECD-/EU25-länder i ett stort antal omkringliggande kommuner i alla väderstreck från sta'n. Invandrare från övriga länder är mer koncentrerade till ett fåtal kommuner. Förutom Stockholms stad uppvisar Huddinge, Botkyrka och Södertälje stora koncentrationer invandrare från övriga länder.

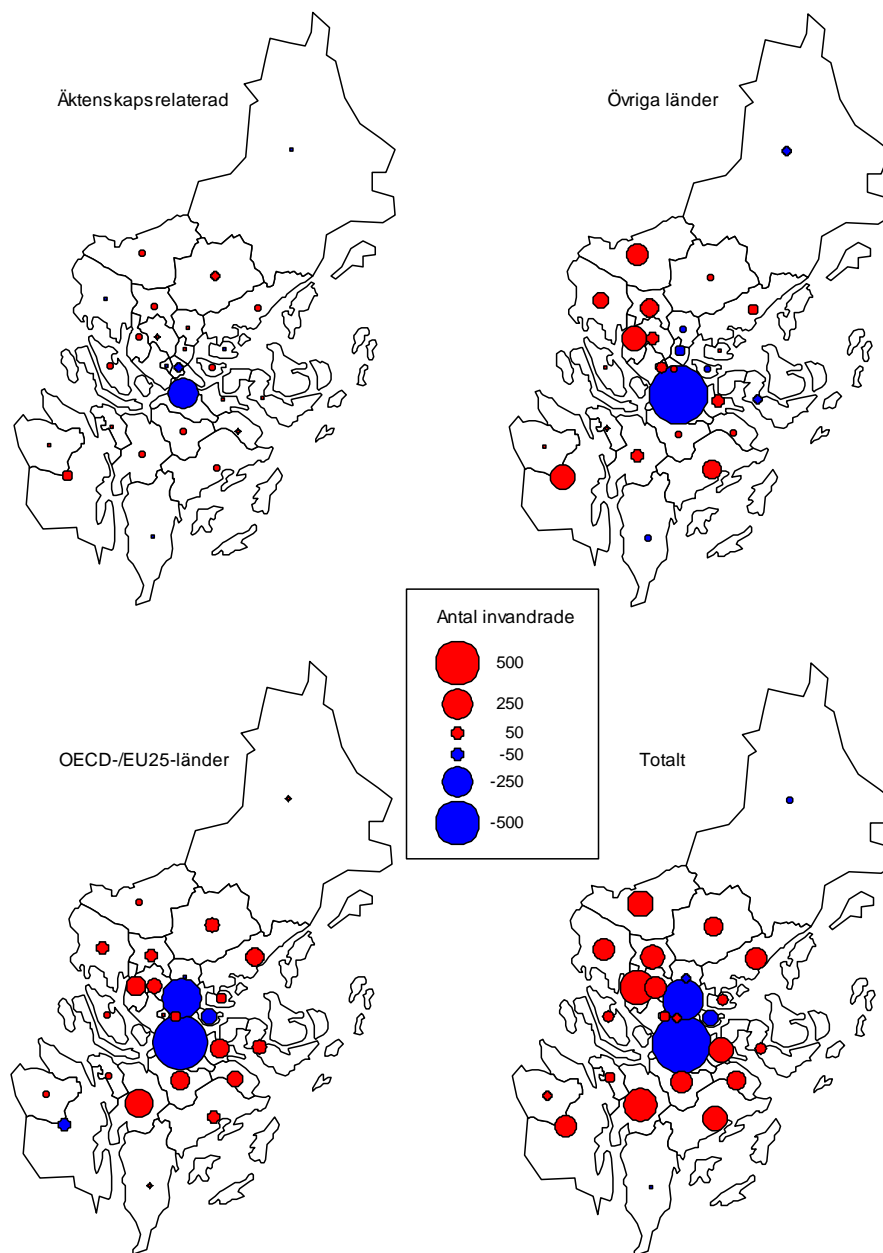
Figur 11 visar var i länet vi hittar de som invandrade under 00-talets fyra första år, fem år senare. Endast de som då bor i Stockholms län finns med på kartorna.

Figur 11. Invandrarnas (2000-2003) fördelning på kommuner fem år efter invandringsåret

I stora drag kvarstår fördelningen. Det ögat förmår utläsa vid en jämförelse av Figur 10 och 11 är att särskilt invandrarna från OECD-/EU25-länderna har blivit färre överallt, snarare än någon omflyttning. En karta som explicit framhäver skillnaden kan emellertid ådagalägga en del intressanta mönster. Figur 12 åskådliggör Omfördelningstalet. Omfördelningstalet anger avvikelsen från en förväntad befolkningsomfördelning givet att alla kommuner i länet utvecklas identiskt. Det hela har alltså karaktären av ett nollsummespel där de blå symbolerna i kartan tagna tillsammans blir lika stora som de röda. Måttet är relativt, men uttrycks i absoluta antal. Därmed är det lätt att sätta in omfördelningen i kommunernas varierande sammanhang där 50 personer kan vara mycket i en liten kommun men lite i en stor kommun.

Figur 12. Invandrarnas (2000-2003) omfördelning på kommuner under en femårsperiod på 00-talet

Av Figur 12 framgår att följderna av den stora flyttningskarusellen som många av de nya invandrarna åker med inte är lika för länets alla kommuner. Tvärtom finns ett tydligt mönster i alla kartor; andelen invandrare som återfinns i Stockholms stad och några av dess grannkommuner minskar som en följd av omflyttningen. De centrala delarna av länet fungerar som ankomstorter för nyanlända invandrare, som därefter omfördelas till förmån för förortskommunerna. En – mot bakgrund av bruttoflyttningarnas omfattning (se kapitel 2) – mindre sannolik möjlighet innebär att återutvandringen/vidareflyttningen till andra län är särskilt vanlig bland invandrare till länets centrala delar. Det ena utesluter förvisso inte det andra.

Några mindre avvikelser bryter grundmönstret i vissa avseenden. Invandrare från andra länder än OECD-/EU25 omfördelas från t ex Danderyd, Täby, Li-

dingö, Värmdö trots att de är att betrakta som förortskommuner och från ytterkommunerna Norrtälje och Nynäshamn. Budskapet från den övre vänstra kartan, som visar omfördelningen av äktenskapsinvandrare, är snarlikt. Invandrare från OECD-/EU25-länder omfördelas från Södertälje trots att inte heller dessa kan anses höra till de centrala delarna av länet.

Det framgår också att flyttkarusellen bidrar till att koncentrera invandringen ytterligare till några kommuner som redan i utgångsläget tog emot många invandrare, i synnerhet från icke-OECD-/EU25-länder. Det gäller kommunerna i stråket mot sydväst, sett från länets centrala delar.

Sammanfattningsvis har vi alltså kunnat konstatera att vare sig invandringen till länet eller den omflyttning som äger rum under de därpå följande fem åren är jämnt fördelad mellan kommunerna. Precis som invandringen till Sverige generellt är koncentrerad till Stockholms län är den inom länet koncentrerad till ett fåtal kommuner. Stockholm, Botkyrka och Södertälje tar emot oproportionerligt många invandrare i samtliga grupper, medan Solna och Danderyd tar emot oproportionerligt många invandrare inom gruppen OECD-/EU25-länder och Huddinge från icke-OECD-/EU25-länder. Övriga kommuner tar emot en mindre andel invandrare än länets genomsnitt. Under invandrarnas första fem år i länet sker dock en omflyttning som i stort sett bidrar till att fördela om dem från Stockholms kommun och övriga centrala kommuner till flertalet övriga kommuner. Några avvikelser från detta grundackord har emellertid också framkommit.

5. Vad utmärker nyinvandrade flyttare?

Hittills har vi kunnat identifiera skillnader mellan de tre invandrargrupperna avseende såväl flyttning till och från, som inom, Stockholms län. Emellertid är det väl känt sedan tidigare att också andra attribut som man bär med sig tenderar att samvariera med flyttbenägenhet och bosättningsmönster.

Härnäst ska vi undersöka om de tre grupperna skiljer sig åt avseende sammansättning i termer av en rad demografiska och socioekonomiska karaktäristika. Därefter följer några regressionsanalyser genom vilka vi undersöker hur mycket förklaringskraft som kvarstår att bokföra på härkomstkategorierna när vi beaktar dessa slags skillnader mellan dem.

5.1. Vilka egenskaper har de invandrade flyttarna?

Tabell 2. Invandrare (2000-2003) till Sverige och Stockholms län fördelade på tre grupper samt bakgrundsvariabler under de fem på inflyttningsåret följande åren

	OECD-/EU25		Övriga länder		Äktenskapsrel	
	Sverige	AB län	Sverige	AB län	Sverige	AB län
Kön						
Man	53%	52%	47%	47%	52%	52%
Kvinna	47%	48%	53%	53%	48%	48%
Ålder						
0-17	13%	12%	25%	21%	0%	0%
18-24	10%	9%	13%	13%	6%	4%
25-44	57%	61%	48%	52%	75%	76%
45-64	16%	15%	11%	12%	18%	18%
65+	4%	2%	2%	2%	1%	1%
Familjetyp*						
Par utan barn	12%	11%	13%	14%	22%	23%
Ensamst utan barn	47%	48%	32%	36%	5%	5%
Par med barn	33%	33%	45%	41%	70%	70%
Ensamst med barn	7%	7%	10%	10%	3%	3%
Utbildning*						
Grundskola	13%	11%	30%	26%	20%	17%
Gymnasium	30%	26%	27%	25%	26%	23%
Postgymnasial utb	57%	62%	43%	49%	54%	59%
Inkomst*						
Låg	25%	21%	22%	21%	15%	11%
Medel	38%	33%	63%	58%	61%	57%
Hög	38%	46%	15%	21%	23%	32%
Arbetslöshet*						
Nej	84%	88%	78%	81%	77%	82%
Ja	16%	12%	22%	19%	23%	18%
Socialbidrag*						
Nej	91%	94%	58%	68%	68%	73%
Ja	9%	6%	42%	32%	32%	27%

* Omfattar endast vissa åldersgrupper.

Tabell 2 visar hur de tre invandrargruppernas struktur skiljer sig åt, i Sverige sammantaget och i Stockholms län. Av tabellen framgår dels skillnader mellan de tre invandringsgrupperna och dels skillnader mellan invandringen till Stockholms län och övriga Sverige.

Invandrarna till Stockholms län tenderar genomsnittligt att ha en fördelaktigare socioekonomisk situation än sina likar i andra delar av landet. De har högre utbildningsnivå och högre inkomster, samt är i mindre grad drabbade av arbetslöshet och uppstår i lägre utsträckning socialbidrag, jämfört med i andra län. Invandringen till Stockholms län från OECD-/EU25-länder och övriga länder är dessutom mer koncentrerad till förvärvsaktiva åldrar och invandrarna från övriga länder har oftare familj.

I princip är skillnaderna mellan de tre invandrargrupperna lika i Stockholms län som i Sverige som helhet. De tre invandringsgrupperna skiljer sig åt i så gott som samtliga beaktade avseenden. Totalt sett har invandrare från övriga länder en liten kvinnoövervikt, medan de två andra grupperna har aningen manlig övervikt. Den äktenskapsrelaterade invandringen är (naturligt nog) koncentrerad till yngre och medelålders vuxna medan invandringen från OECD-/EU25-länder har en förskjutning mot äldre, och invandringen från övriga länder mot yngre personer (bortsett från en del barn). Ensamstående utan barn väger tungt i invandringen från OECD-/EU25-länder medan invandrare från övriga länder liksom de som invandrar i ett äktenskapsrelaterat sammanhang har (eller inom 5-årsperioden får) barn. Invandrarna från övriga länder har en något lägre utbildningsnivå och inkomstnivå än övriga invandrare medan invandrarna från OECD-/EU25-länder mer sällan är drabbade av arbetslöshet och mer sällan uppstår socialbidrag.

Det är väl känt inom migrationsforskningen att såväl flyttbenägenheten som boendepreferenser och bosättningsmönstren skiljer sig åt i allmänhet mellan dessa grupper. Exempelvis svarar unga vuxna (upp till ungefär 30 års ålder) för hälften av all mellankommunal flyttning i Sverige, högt utbildade lägger större vikt vid kulturutbud och karriärmöjligheter när de väljer bosättningsort och barnfamiljer tenderar att söka sig ut ur städernas centrala delar (även om det är mindre tydligt idag än för några decennier sedan), se t ex Nedomysl (2008). Detta ställer oss inför ett problem; vi vet inte om de skillnader vi har kunnat belägga mellan den äktenskapsrelaterade, karriärrelaterade och flyktingrelaterade invandringen har att göra med just dessa karaktärsdrag eller om de bara består av att de individer som ingår i grupperna systematiskt skiljer sig åt i de avseenden som framgår i Tabell 2.

För att bringa klarhet i detta har en serie binära logistiska regressionsanalyser genomförts. Därigenom kan man isolera effekten av invandrarnas respektive attribut och uttala sig om huruvida t ex attributet "härkomst OECD-/EU25-land" verkligen ökar sannolikheten för att vidareflytta ut ur Sverige eller om denna avvikelser i själva verket beror på något annat attribut som är förknippat med utvandring och som är särskilt vanligt förekommande i gruppen. Barn (0-17 år) har uteslutits ur materialet innan regressionsanalyserna har gjorts.

5.2. Skiljer sig invandrare (2000-2003) som vidareflyttar till eller från Stockholms län från dem som inte gör det?

De resultat vi uppmärksammar är oddsen för att något visst attribut är mer eller mindre vanligt än något referensattribut vid en viss slags flytt. Ett värde över 1 innebär att det är vanligare. Sex olika slags vidareflyttningar har undersökts på detta vis:

- Flyttningar till Stockholms län av invandrare som i förstone har anlänt till något annat län i Sverige (Modell 1)
- Flyttningar från Stockholms län till något annat län i Sverige (Modell 2)
- Flyttningar från Stockholms län till något annat land (Modell 3)
- Flyttningar mellan kommuner inom Stockholms län (Modell 4)
- Flyttningar från Stockholms stad till andra delar av Stockholms län (Modell 5)
- Flyttningar till Stockholms stad från andra delar av Stockholms län (Modell 6)

Resultaten av de två första modellerna, som alltså jämför invandrare (2000-2003) som sedermera flyttar inrikes till (Modell 1) eller från (Modell 2) Stockholms län med dem som tvärtom stannar kvar på ankomstorten, framgår av Tabell 3.

Tabellen visar i många avseenden upp mönster som är välkända i migrationsforskningen. Inflyttning till Stockholms län av invandrare (2000-2003) som ursprungligen anlände till någon annan del av landet, under den på invandringsåret följande femårsperioden, minskar med stigande ålder, ökar med stigande utbildningsnivå och inkomstnivå, är högre bland ensamstående och par utan barn än bland par med barn och är något lägre bland män än bland kvinnor. Den är också förhöjd bland arbetslösa och socialbidragstagare. Oddsen för att flytta till Stockholms län bland invandrare som hamnat någon annanstans i landet påverkas emellertid också en del av de attribut som primärt intresserar oss här. Invandrare från flyktingländer eller vars invandring är äktenskapsrelaterad, vidareflyttar oftare från något annat län till Stockholm än invandrare från OECD-/EU25-länder.

Även invandrarnas (2000-2003) vidareflyttning från Stockholms län ut i landet under deras fem första år följer i hög grad generella migrationsmönster. Dess odds minskar med stigande ålder och ökar med stigande utbildningsnivå. Oddset är högre för att ensamstående med barn eller par utan barn lämnar Stockholms län än att barnfamiljer gör det, liksom att arbetslösa och socialbidragstagare ger sig iväg. Däremot är kopplingen till inkomstnivån oklar, men höginkomstagare lämnar mer sällan regionen än medelinkomsttagare. Så till sist till betydelsen av invandringsbakgrund där det kan konstateras att oddsen för vidareflytt från Stockholms län till någon annan del av Sverige är högre bland invandrare med en äktenskapsrelaterad bakgrund än bland andra invandrare från OECD-/EU25-länder, men lägre bland invandrare med flyktingbakgrund än karriärbakgrund.

Tabell 3. Resultat av regressionsanalyser avseende olika individattributs påverkan på sannolikheten att en invandrare (2000-2003) efter 5 år har vidareflyttat till (Modell 1) respektive från (Modell 2) Stockholms län

	Modell 1		Modell 2	
Jämförelsegrupp: Kvarstannare i övr län	<u>Vidareflyttare till Sthlm</u> Odds	Jämförelsegrupp: Kvarstannare i AB	<u>Vidareflyttare från Sthlm</u> Odds	
Kön (ref = kvinna)		Kön (ref = kvinna)		
Man	0,94**	Man	1,08**	
Ålder (ref = 25-44)		Ålder (ref = 25-44)		
18-24	1,30**	18-24	1,52**	
45-64	0,52**	45-64	0,77**	
65+	0,47**	65+	0,81	
Härkomsttyp (ref = OECD/EU25)		Härkomsttyp (ref = OECD/EU25)		
Äktenskapsrelaterad	1,27**	Äktenskapsrelaterad	1,44**	
Övriga länder	1,14**	Övriga länder	0,70**	
Hushållstyp (ref = par med barn)		Hushållstyp (ref = par med barn)		
Par utan barn	1,58**	Par utan barn	1,28**	
Ensamstående med barn	1,51**	Ensamstående med barn	1,18**	
Ensamstående u barn	3,14**	Ensamstående u barn	0,81**	
Utbildning (ref = Postgymn utb)		Utbildning (ref = Postgymn utb)		
Gymnasieutbildning	0,77**	Gymnasieutbildning	0,99	
Ej gymnasieutbildning	0,66**	Ej gymnasieutbildning	0,82**	
Inkomst (ref = mellan)		Inkomst (ref = mellan)		
Låg	0,82**	Låg	0,92*	
Hög	1,15**	Hög	0,88**	
Arbetslöshet (ref = ej arbetslöshet)		Arbetslöshet (ref = ej arbetslöshet)		
Arbetslöshet	1,56**	Arbetslöshet	1,57**	
Socialbidrag (ref = ej socialbidrag)		Socialbidrag (ref = ej socialbidrag)		
Socialbidrag	1,30**	Socialbidrag	1,37**	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$.

Förklaring: Ett odds högre eller lägre än 1 innebär att en invandrare med detta attribut har en högre eller lägre sannolikhet att vidareflytta till eller från Stockholms län. Stjärnor indikerar statistiskt signifikanta odds.

5.3. Skiljer sig invandrare (2000-2003) som återutvandrare eller flyttar inom Stockholms län från dem som inte gör det?

I Tabell 4 jämförs invandrare (2000-2003) som sedermera utvandrare från Stockholms län med stannare (Modell 3), samt invandrare (2000-2003) som flyttar inom länet med dem som stannar i samma kommun (Modell 4).

Tabell 4. Resultat av regressionsanalyser avseende olika individattributs påverkan på sannolikheten att en invandrare (2000-2003) efter 5 år har utvandrat från (Modell 3) respektive flyttat mellan kommuner inom (Modell 4) Stockholms län

	Modell 3		Modell 4	
Jämförelsegrupp: Kvarstannare i Sthlm	<u>Utvandrare fr Sthlm</u> Odds		Jämförelsegrupp: Stannare inom Sthlm	<u>Flyttare inom Sthlm</u> Odds
Kön (ref = kvinna)			Kön (ref = kvinna)	
Man	1,14**		Man	1,10**
Ålder (ref = 25-44)			Ålder (ref = 25-44)	
18-24	0,41**		18-24	1,28**
45-64	1,12		45-64	0,60**
65+	0,76		65+	0,33**
Härkomsttyp (ref = OECD/EU25)			Härkomsttyp (ref = OECD/EU25)	
Äktenskapsrelaterad	0,98		Äktenskapsrelaterad	1,40**
Övriga länder	0,60**		Övriga länder	1,09**
Hushållstyp (ref = par med barn)			Hushållstyp (ref = par med barn)	
Par utan barn	1,10		Par utan barn	1,33**
Ensamstående med barn	1,07		Ensamstående med barn	1,49**
Ensamstående u barn	1,34**		Ensamstående u barn	2,09**
Utbildning (ref = Postgymn utb)			Utbildning (ref = Postgymn utb)	
Gymnasieutbildning	0,63**		Gymnasieutbildning	1,02
Ej gymnasieutbildning	0,66**		Ej gymnasieutbildning	0,94**
Inkomst (ref = mellan)			Inkomst (ref = mellan)	
Låg	4,11**		Låg	0,79
Hög	0,87*		Hög	1,13**
Arbetslöshet (ref = ej arbetslöshet)			Arbetslöshet (ref = ej arbetslöshet)	
Arbetslöshet	0,48**		Arbetslöshet	1,13**
Socialbidrag (ref = ej socialbidrag)			Socialbidrag (ref = ej socialbidrag)	
Socialbidrag	0,33**		Socialbidrag	0,90**

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$.

Förklaring: Ett odds högre eller lägre än 1 innebär att en flyttare med detta attribut har en högre eller lägre sannolikhet att vidareflytta till ett annat land respektive inom Stockholms län. Stjärnor indikerar statistiskt signifikanta odds.

Benägenheten att inom 5 år efter invandringsåret lämna Stockholms län för att utvandra är som störst bland medelålders. (Notera dock att skillnadernas signifikansgrad är låg bland de äldre åldersgrupperna.) Attributen man, ensamstående, högutbildad och låginkomsttagare höjer också oddsens för denna slags flytt, medan arbetslöshet och förekomst av socialbidrag sänker den. Till sist är oddsens för att en invandrare från ett icke-OECD-/EU25-land ska utvandra från Stockholms län avsevärt lägre än oddsens för att en invandrare från ett OECD-/EU25-land ska göra det.

Oddsens för att flytta mellan kommunerna inom Stockholms län under den 5-årsperiod som följer på invandringsåret faller med stigande ålder, stiger med ökande inkomst, är högre bland ensamstående och par utan barn än bland barnfamiljer och är högre bland arbetslösa. Därvidlag finns stora likheter med generella migrationsmönster. Vidare är oddsens för en inomregional flytt något högre

bland invandrade män än kvinnor, och något lägre bland socialbidragstagare. Såväl äktenskaps- som flyktingrelaterad invandring har högre odds att vidareflytta inom länet under den på invandringen följande femårsperioden, än den karriärrelaterade motsvarigheten.

5.4. Invandrades (2000-2003) vidareflyttning från Stockholms stads perspektiv

Tabell 5 fokuserar på flyttning inom länet till och från dess största destination; Stockholms stad. Invandrare (2000-2003) som inom fem år efter invandringsåret flyttar till (Modell 5)/från (Modell 6) Stockholms stad jämförs med dem som stannar kvar i sin ankomstkommun.

Tabell 5. Resultat av regressionsanalyser avseende olika individattributs påverkan på sannolikheten att en invandrare (2000-2003) efter 5 år har vidareflyttat inom länet till (Modell 5) respektive från (Modell 6) Stockholms stad

	Modell 5		Modell 6	
Jämförelsegrupp: Stannare i Sthlm	<u>Inflyttare till Sthlm stad</u> Odds		<u>Utflyttare från Sthlm stad</u> Odds	
Kön (ref = kvinna)				
Man	1,03		0,90**	
Ålder (ref = 25-44)				
18-24	0,88		1,15	
45-64	1,06		0,95	
65+	1,02		1,14**	
Härkomsttyp (ref = OECD/EU25)				
Äktenskapsrelaterad	1,08		0,93	
Övriga länder	1,03		0,72**	
Hushållstyp (ref = par med barn)				
Par utan barn	1,37**		0,82**	
Ensamstående med barn	1,04		0,85**	
Ensamstående u barn	0,79**		1,02	
Utbildning (ref = Postgymn utb)				
Gymnasieutbildning	0,97		1,19**	
Ej gymnasieutbildning	0,96		1,10*	
Inkomst (ref = mellan)				
Låg	1,13**		0,93**	
Hög	1,12**		0,88**	
Arbetslöshet (ref = ej arbetslöshet)				
Arbetslöshet	1,00		1,07	
Socialbidrag (ref = ej socialbidrag)				
Socialbidrag	0,85**		1,01	

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$.

Förklaring: Ett odds högre eller lägre än 1 innebär att en invandrare med detta attribut har en högre eller lägre sannolikhet att vidareflytta till eller från Stockholms kommun. Stjärnor indikerar statistiskt signifikanta odds.

I Modell 5 undersöks hur olika attribut påverkar sannolikheten för att fem år efter invandringsåret ha flyttat in till Stockholms stad från någon annan kommun

i länet. De attribut som avser härkomst (som står i huvudfokus i studien) har inte någon signifikant betydelse. Sannolikheten ökar istället mest av att leva i hushållstypen "par utan barn". Också högre eller lägre inkomster än genomsnittligt ökar sannolikheten för att hamna i Stockholms stad medan attributen "ensamstående utan barn" och "mottagare av socialbidrag" minskar den.

I Modell 6 vänder vi på perspektiven och undersöker flyttningen ut från Stockholms stad till länets övriga kommuner. Som framgår påverkas sannolikheten att lämna Stockholms stad negativt av att ha härkomst i "övriga länder" jämfört med "OECD-/EU25-länder". Också en rad andra attribut bidrar till en minskad sannolikhet; att leva i par men utan barn eller som ensamstående med barn; att ha inkomster som avviker uppåt eller nedåt från genomsnittet samt att vara man, minskar också sannolikheten att flytta utåt i länet. Gymnasial (och i lägre grad grundskole-) utbildning och hög ålder ökar däremot sannolikheten att invandrare vidareflyttar från Stockholms stad till andra delar av Stockholms län.

5.5. Sammanfattningsvis

För Stockholms läns del kan sammanfattningsvis konstateras att invandrades vidareflyttning under de på invandringsåret fem följande åren i många avseenden liknar de generella mönster som är välkända inom migrationsforskningen. Generellt sett innebär t ex ung ålder, familjestatus ensamstående, hög utbildning och höga inkomster ökad flyttbenägenhet. Emellertid kvarstår skillnader mellan härkomstgrupperna även när dessa och en rad andra demografiska och socioekonomiska attribut beaktas.

Härkomst i OECD-/EU25-land innebär ökad sannolikhet att utvandra från länet, men lägre sannolikhet att vidareflytta från någon annan del av Sverige till Stockholms län och lägre sannolikhet att flytta inom länet. Härkomst i andra länder ökar sannolikheten att vidareflytta från andra delar av landet till Stockholms län och inom länet, men minskar sannolikheten att lämna länet (med utrikes eller inrikes destination). Att ha sitt ursprung i övriga länder minskar också sannolikheten att flytta från Stockholms stad till någon annan del av Stockholms län jämfört med att ha härkomst inom OECD-/EU25-länderna. Äktenskapsrelaterad bakgrund innebär ökad sannolikheten för inrikes flytt till, från eller inom Stockholms län.

6. Slutsatser

Studien visar att majoriteten av de invandrare som kom till Sverige 2000-2003 bodde kvar i landet fem år efter invandringsåret. Det gäller också den oproportionellt stora grupp som kom till Stockholms län. Inom Sverige finns ett visst, men måttligt nettoflöde av vidareflyttande invandrare till Stockholmsregionen. I så måtto kan man på nationell nivå tala om en tendens till geografisk koncentration på nationell nivå. Inom Stockholmsregionen sker dock en geografisk dekoncentration av befolkningen under de första fem åren. Nettoflyttningen för befolkning från Stockholms stad och länets centrala delar ut till förortskommuner. Trots dessa generella mönster finns en del skillnader mellan de olika subgrupper som kan identifieras bland dessa invandrare, mönster som kvarstår också när vi med hjälp av regressionsanalys beaktar en rad andra attribut som är välkända för sin påverkan på flyttbenägenheter generellt.

Invandrare i den minsta subgruppen, äktenskapsrelaterad flyttning, avviker genom att nettoflytta från Stockholms län till övriga Sverige. I regressionsanalyserna höjer detta attribut (äktenskapsrelaterad invandring) sannolikheten för att flytta både till, från och inom Stockholms län.

Invandrare från OECD-/EU25-länder (den största subgruppen) kännetecknas av att de i avsevärt högre grad har lämnat landet fem år efter inflyttningsåret. Att tillhöra denna grupp minskar däremot sannolikheten för vidareflyttning inom Sverige och inom Stockholms län. Bosättningsmönstret i länet är spritt på ett större antal kommuner än vanligt, men oproportionerligt många finns i några välbeställda och centrala norrortskommuner. Det antyder möjligen att denna grupp i högre grad än andra är aktiva på en internationell arbetsmarknad. Sannolikt ingår också en hel del studenter.

Invandrare från andra länder än OECD-/EU25 svarar för merparten av invandrarnas (2000-2003) nettoflyttning till Stockholms län från andra delar av landet under de fem år som följer efter invandringsåret. Inom Stockholms län tenderar de att hamna i ett stråk från de centrala delarna i riktning mot sydväst, d v s mot Södertälje. Attributet "härkomst övriga länder" minskar sannolikheten att flytta från Stockholms stad. Detta är den del av invandringen som tydligast koncentreras till Stockholmsregionen, likväl som till vissa kommuner inom denna region.

Litteratur

Baláž, V. & Williams, A.M. (2004) 'Been there, done that': international student migration and human capital transfers from the UK to Slovakia. *Population, Space and Place*, vol. 10, pp.217-237.

Bevelander, P. (2011) The Employment Integration of Resettled Refugees, Asylum Claimants, and Family Reunion Migrants in Sweden. *Refugee Survey Quarterly* 30(1) pp 22-43.

Çelikaksoy, A. Skyt Nielsen, H. & Verner, M. (2006) Marriage migration: just another case of positive assortative matching? *Review of Economics of the Household* 4 (3), 253-275.

Cretser, G. A. (1999) Cross-National Marriage in Sweden: Immigration and Assimilation 1971-1993. *Journal of Comparative Family Studies* 30 (3), 363-380.

Dribe, M. & Lundh, C. (2008) Intermarriage and Immigrant Integration in Sweden: an exploratory analysis. *Acta Sociologica*, vol. 51, pp. 329-354.

Hansen, J och Wahlberg, R. (2009) Poverty and its persistence: a comparison of natives and immigrants in Sweden. *Rev Econ Household* 7. pp 105-132.

Hazen, H.D. & Alberts, H.C. (2006) Visitors or Immigrants? International Students in the United States. *Population, Space and Place*, vol. 12, pp. 201-216.

Hendrickx, J. (1994) *The Analysis of Religious Assortative Marriage*. Nijmegen: University of Nijmegen.

Jones, G. & Shen, H.-H. (2008) International marriage in East and Southeast Asia: trends and research emphases. *Citizenship Studies* vol. 12, 9-25.

King, R. & Ruiz-Gelices, E. (2003) International student migration and the European 'year abroad': effects on European identity and subsequent migration behavior. *Population, Space and Place*, vol. 9, pp. 229-252.

Lundh, C. & Olsson, R. (1999) *Från Arbetskraftsimport till flyktinginvandring*. SNS Förlag, Stockholm.

Lundh, C. (2005) *Invandringen till Sverige*. SNS Förlag, Stockholm.

Murdie, R och Borgegård, L-E. (1998) Immigration, Spatial Segregation and Housing Segmentation of Immigrants in Metropolitan Stockholm, 1960-1995. *Urban Studies* 35(10) pp 1869-1888.

Niedomysl, T (2008) Residential preferences for interregional migration in Sweden: demographic, socioeconomic, and geographical determinants. *Environment and Planning A*, vol. 40, pp. 1109-1131

Niedomysl, T., Östh, J., & van Ham, M. (2010) The Globalisation of Marriage Fields. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, vol. 36, pp 1119-1138.

Regionplanekontoret (2008) *Inflyttningen till Stockholmsregionen 1994-2006 i ett etniskt perspektiv*. Prognosrapport 2008:3.

Regionplanekontoret (2010) *In- och utvandring samt utrikes födda i Stockholms län 2009*. Prognosrapport 2010:14.

Statistiska centralbyrån (2011) *Årsredovisning 2010*. Statistiska centralbyrån, Stockholm.

Statistiska centralbyrån (2008) *Invandrades flyttmönster*. Demografiska rapporter 2008:4. Statistiska centralbyrån Örebro.

Östh, J. van Ham, M. & Niedomysl, T. (2010) The geographies of recruiting a partner from abroad: an exploration of Swedish data. In Heikkilä, E. and Yeoh, B. *International Marriages in the Time of Globalization*. Nova Science Publishers, New York.

Andra rapporter i samma serie:

Stockholmsregionens återflyttningsutbyte med övriga Sverige	2010:05
Barns och ungdomars flyttningar i Stockholms län år 2008/2009	2010:06
Befolkningsförändringar per kvartal 2009	2010:07
Stockholms län – Huvudrapport	2010:08
Kommunprognoser sammanfattning	2010:09
Fruksamhet och mortalitet 2009	2010:10
Bostadsbyggande och befolkningstillväxt i Stockholms län – Regressionsanalys	2010:11
Fruksamhet och dödlighet i Stockholms län 1986–2008	2010:12
Befolkningsframskrivning — 2040	2010:13
In- och utvandring samt utrikes födda i Stockholms län 2009	2010:14
Befolkningsutvecklingen 2010 i Stockholms län	2011:01
”Pensionspuckeln”, 55+flyttningar	2011:02
Barn och unga och deras familjer, år 2009/2010	2011:03

Stockholms läns landsting

Tillväxt, miljö och regionplanering

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden

Demografikonsulten